ARBETSMILJÖ VERKET

Konsekvensutredning

Datum
2026-10-20

Vår beteckning
2026/039116

# Konsekvensutredning till förslaget om Arbetsmiljöverkets föreskrifter om upphävande av Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:4) om produkter - maskiner

# Innehåll

1. Sammanfattning ... 4
2. Beskrivning av problemet ... 5
2.1 Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:4) om produkter - maskiner behöver upphävas ... 5
2.2 Behovet av övergångsbestämmelser ... 5
2.3 Vad Arbetsmiljöverket vill uppnå ... 6
3. Beskrivning av alternativa lösningar ... 6
3.1 Upphävande utan övergångsbestämmelser ... 6
3.2 Generell fortsatt tillämpning av AFS 2023:4 ... 7
3.3 Fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser ... 7
3.4 Preliminär bedömning av alternativen ... 7
4. Bemyndiganden ... 8
5. Föreskrifternas överensstämmelse med EU-rätten ... 8
6. Vilka som berörs av regleringen ... 9
6.1 Berörda arbetstagare, uppdelat på män och kvinnor ... 9
6.2 Antal företag som berörs ... 9
6.3 Andra som berörs ... 9
7. Beskrivning av förslaget och dess konsekvenser ... 10
7.1 Upphävandet och övergångsbestämmelsernas omfattning ... 10
7.2 Produkter som omfattas av det äldre regelverket ... 10
7.3 Kvarstående skyldigheter, dokumentation och äldre intyg ... 11
7.4 Beslut, pågående ärenden och mål ... 12
7.5 Marknadskontroll ... 12
7.6 Särskilt om sanktionsavgift ... 13
7.7 Konsekvenser av förslaget ... 13
8. Jämförelse av de övervägda regleringsalternativen ... 14
9. Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen ... 15
10. Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag ... 15
11. Vilka andra kostnader och förändringar är aktuella för företagen ... 15
12. Påverkan på företagen ... 16
12.1 Påverkan av konkurrensförhållanden ... 16

12.2 Annan påverkan ..... 16
13. Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning ..... 16
14. Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och effekter ..... 17
15. Särskilda hänsyn beträffande tidpunkten för ikraftträdande ..... 17
16. Behov av speciella informationsinsatser ..... 17
17. En beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas ..... 18
18. Hur samråd genomförs ..... 18
19. Beröringspunkter med andra författningar ..... 18
20. Kontaktperson på Arbetsmiljöverket ..... 19

## 1. Sammanfattning

Arbetsmiljöverket föreslår att Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:4) om produkter – maskiner (härefter AFS 2023:4) upphävs från den 20 januari 2027. Föreskrifterna genomför maskindirektivet[1], som då upphör att gälla. Samma dag börjar maskinförordningen[2] tillämpas fullt ut. Maskinförordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna. AFS 2023:4 behöver därför upphävas för att undvika dubbelreglering.

Föreskrifterna som upphäver AFS 2023:4 behöver ange vilka skyldigheter i AFS 2023:4 som fortsatt ska gälla för produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i drift från och med den 1 januari 2025 till och med den 19 januari 2027.

Arbetsmiljöverket har övervägt olika sätt att utforma denna fortsatta tillämpning. Det valda förslaget anger att bestämmelserna i AFS 2023:4 fortsatt ska tillämpas för produkter som har släppts ut eller tagits i drift före den 20 januari 2027. Förslaget ger en tydlig avgränsning mellan AFS 2023:4 och maskinförordningen.

Produkter som före den 20 januari 2027 har släppts ut på marknaden i överensstämmelse med maskindirektivet får enligt maskinförordningen fortsätta att tillhandahållas på marknaden. Produkter som omfattas av AFS 2023:4 behöver även efter upphävandet kunna kontrolleras mot de krav som gällde när de släpptes ut på marknaden eller togs i drift.

Föreskrifterna ska också säkerställa att skyldigheter som redan följer av AFS 2023:4 ska fullföljas efter upphävandet. Det gäller bland annat skyldigheter för ekonomiska aktörer och anmälda organ att under viss tid bevara och på begäran tillhandahålla dokumentation. Redan meddelade föreläggganden och förbud ska fortsätta att gälla och pågående ärenden och mål ska kunna hanteras med tillämpning av relevanta bestämmelser i AFS 2023:4.

Förslaget berör främst tillverkare, tillverkares representanter och distributörer samt anmälda organ. Det innebär att ekonomiska aktörer behöver lägga viss tid på att sätta sig in i upphävandet och förstå under vilka omständigheter AFS 2023:4 fortfarande ska tillämpas. För dessa aktörer innebär förslaget huvudsakligen att redan befintliga skyldigheter och rutiner enligt AFS 2023:4 behöver upprätthållas under den tid som skyldigheterna gäller.

Sammantaget bedöms föreskriftsförslagets administrativa och ekonomiska konsekvenser vara begränsade. Kostnader och förändringar som följer direkt av maskinförordningen är inte konsekvenser av detta föreskriftsförslag.

---

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG av den 17 maj 2006 om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG (omarbetning).
[2] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1230 av den 14 juni 2023 om maskiner och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG och rådets direktiv 73/361/EEG.

För att hjälpa berörda företag och andra aktörer att förstå upphävandeföreskrifterna och tydliggöra vilka regler som gäller för produkter som omfattas av AFS 2023:4 respektive maskinförordningen behöver Arbetsmiljöverket genomföra informationsinsatser.

## 2. Beskrivning av problemet

### 2.1 Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:4) om produkter - maskiner behöver upphävas

AFS 2023:4 införlivar maskindirektivet i svensk rätt. Föreskrifterna gäller för maskiner, utbytbar utrustning, säkerhetskomponenter, lyftredskap, kedjor, kättingar, linor och vävband, avtagbara mekaniska kraftöverföringsanordningar samt delvis fullbordade maskiner. I denna konsekvensutredning används begreppet produkter som samlingsbegrepp för dessa produktkategorier. AFS 2023:4 innehåller bland annat grundläggande hälso- och säkerhetskrav, krav på bedömning av överensstämmelse, CE-märkning, EG-försäkran om överensstämmelse, teknisk dokumentation, bruksanvisningar och skyldigheter för tillverkare och distributörer. Föreskrifterna reglerar också vissa uppgifter för anmälda organ.

Maskinförordningen ersätter maskindirektivet. Enligt artiklarna 51 och 54 i maskinförordningen upphör maskindirektivet att gälla och maskinförordningen ska tillämpas i sin helhet från den 20 januari 2027. Maskinförordningen är direkt tillämplig och ska inte införlivas i svensk rätt.

AFS 2023:4 behöver därför upphävas när maskinförordningen börjar tillämpas i sin helhet från den 20 januari 2027. Om föreskrifterna får vara fortsatt gällande skulle nationella bestämmelser som införlivar maskindirektivet finnas parallellt med den direkt tillämpliga maskinförordningen. En sådan ordning skulle kunna skapa en osäkerhet om vilka krav som gäller. Att inte upphäva AFS 2023:4 är därför inte ett alternativ.

### 2.2 Behovet av övergångsbestämmelser

Maskinförordningen anger att EG-typintyg och beslut om godkännande som utfärdats i enlighet med maskindirektivet förblir giltiga. Förordningen anger inte hur länge tillverkare ska tillhandahålla dokumentation för produkter som omfattas av maskindirektivet. Det finns därför ett behov och utrymme för att ta fram nationella övergångsbestämmelser.

Ett upphävande av AFS 2023:4 får inte leda till oklarheter om vilka äldre bestämmelser som fortfarande behöver tillämpas från den 20 januari 2027, exempelvis vid pågående marknadskontrollärenden, redan meddelade förelägganden och förbud, pågående ärenden om sanktionsavgift samt mål i domstol. AFS 2023:4 innehåller dessutom skyldigheter som gäller under en viss tid efter tillverkningen och som ska fullföljas även efter att AFS 2023:4 har upphävts, bland annat krav på att bevara och tillhandahålla dokumentation[3].

[3] Se till exempel AFS 2023:4 bilaga 7 avsnitt A punkt 2.

Enligt 18 § AFS 2023:4 får en distributör endast tillhandahålla en maskin om den åtföljs av en EG-försäkran om maskinens överensstämmelse på svenska, är försedd med föreskriven märkning och åtföljs av en bruksanvisning på svenska. Dessa krav gäller vid tillhandahållandet. Eftersom maskiner som har släppts ut på marknaden före den 20 januari 2027 i överensstämmelse med maskindirektivet får fortsätta att tillhandahållas efter denna tidpunkt behöver distributörens skyldigheter kunna tillämpas även vid sådant fortsatt tillhandahållande.

Maskiner som har tagits i drift från och med den 1 januari 2025 och till och med den 19 januari 2027 utan att först ha släppts ut på marknaden omfattas av AFS 2023:4. Exempel på sådana maskiner är platsbyggda produktionslinjer. Övergångsbestämmelserna behöver därför även omfatta dessa maskiner.

### 2.3 Vad Arbetsmiljöverket vill uppnå

Som konstaterats tidigare i denna konsekvensutredning behöver Arbetsmiljöverket upphäva AFS 2023:4 när maskinförordningen börjar tillämpas i sin helhet och samtidigt säkerställa att nödvändiga bestämmelser fortsatt kan tillämpas på produkter som omfattas av AFS 2023:4. Produkter som släpps ut på marknaden från och med att maskinförordningen börjar tillämpas omfattas av den förordningen.

## 3. Beskrivning av alternativa lösningar

Det finns inget ändamålsenligt alternativ till att upphäva AFS 2023:4 när maskinförordningen börjar tillämpas i sin helhet från den 20 januari 2027. Om föreskrifterna får vara fortsatt gällande skulle nationella bestämmelser som införlivar maskindirektivet finnas parallellt med den direkt tillämpliga maskinförordningen och skapa oklarhet om vilka krav som gäller.

Ett upphävande utan övergångsbestämmelser har också övervägts. Det skulle kunna skapa oklarhet om vilka äldre bestämmelser som fortfarande ska tillämpas, bland annat i fråga om dokumentation, äldre intyg, beslut, pågående ärenden och kontroll av produkter som omfattas av det äldre regelverket.

Arbetsmiljöverket bedömer därför att övergångsbestämmelser behövs. Informationsinsatser kan underlätta tillämpningen men kan inte ersätta nödvändiga övergångsbestämmelser. Övergångsbestämmelserna behöver vara tydligt skrivna för att undvika oklarheter.

Olika alternativ för hur övergångsbestämmelserna kan utformas och konsekvenserna av dessa redovisas i avsnitt 8.

### 3.1 Upphävande utan övergångsbestämmelser

Ett alternativ är att upphäva AFS 2023:4 utan att föreskriva någon fortsatt tillämpning. För nya produkter blir det tydligt att maskinförordningen är den tillämpliga produktregleringen.

Nackdelen är att det kan bli oklart vilka bestämmelser som ska tillämpas vid marknadskontroll av en äldre produkt som lagligen har släppts ut på marknaden eller tagits i drift. Det blir svårt att ställa krav på exempelvis kvarstående skyldigheter att bevara eller tillhandahålla dokumentation. Det kan också uppkomma osäkerhet om äldre intyg, anmälda organs uppgifter, redan meddelade beslut, pågående myndighetsärenden och domstolsmål. Övergångsbestämmelserna i maskinförordningen löser vissa men inte nödvändigtvis alla dessa frågor. Alternativet innebär därför risk för rättsliga luckor, fler tolkningsfrågor och högre handläggningskostnader.

### 3.2 Generell fortsatt tillämpning av AFS 2023:4

Ett annat alternativ är att genom övergångsbestämmelser i föreskrifter som upphäver AFS 2023:4 ange att AFS 2023:4, eller större delar av föreskrifterna fortfarande gäller för produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i drift från och med den 1 januari 2025 till och med den 19 januari 2027. En sådan generell regel har den fördelen att risken minskar för att en nödvändig paragraf eller bilagepunkt förbises. Den kan vara enkel att formulera och kan göra det lättare att tillämpa det äldre regelverket. Detta är särskilt relevant eftersom bestämmelserna i AFS 2023:4 och bilagorna hänvisar till varandra.

En nackdel med alternativet är att det kan ge intryck av att krav i AFS 2023:4 gäller parallellt med maskinförordningen. För ekonomiska aktörer kan en generell hänvisning göra det svårt att skilja mellan de upphävda föreskrifterna, kvarstående skyldighet och ny direkt tillämplig EU-rätt.

### 3.3 Fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser

Ytterligare ett alternativ är att genom övergångsbestämmelser i föreskrifter som upphäver AFS 2023:4 ange exakt vilka bestämmelser i AFS 2023:4 som ska tillämpas. Regleringen kan exempelvis skilja mellan bestämmelser som behövs för att bedriva marknadskontroll av en produkt som lagligen har släppts ut på marknaden eller tagits i drift innan den 20 januari 2027. Det här alternativet kan tydligare avgränsas mot maskinförordningen.

Nackdelen är risken för ofullständighet. AFS 2023:4 är ett sammanhängande regelverk där paragrafer och bilagor bygger på varandra. En alltför snäv uppräkning kan leda till att definitioner, tillämpningsbestämmelser, hänvisningar eller nödvändiga delar av ett bedömningsförfarande saknas.

### 3.4 Preliminär bedömning av alternativen

Det alternativ som föreslås är enligt avsnitt 3.2 att i föreskrifterna som upphäver AFS 2023:4 ange övergångsbestämmelser om fortsatt tillämpning av AFS 2023:4. Alternativet bedöms ge bäst tydlighet när AFS 2023:4 upphävs.

## 4. Bemyndiganden

Arbetsmiljöverkets bemyndigande för dessa föreskrifter finns i 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166), 6 § andra stycket förordningen (2011:811) om ackreditering och teknisk kontroll och 30 b § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer.

## 5. Föreskrifternas överensstämmelse med EU-rätten

AFS 2023:4 genomför maskindirektivet i svensk rätt. Maskindirektivet upphör att gälla från den 20 januari 2027 och från samma dag börjar maskinförordningen tillämpas fullt ut. Maskinförordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna. AFS 2023:4 behöver därför upphävas för att undvika att nationella bestämmelser som genomför maskindirektivet finns kvar parallellt med den direkt tillämpliga maskinförordningen. Upphävandet är därmed en nödvändig följd av övergången till den nya unionsregleringen.

Artikel 52 i maskinförordningen innehåller särskilda bestämmelser om övergången mellan regelverken. Enligt artikel 52.1 får medlemsstaterna inte förhindra att produkter som före den 20 januari 2027 har släppts ut på marknaden i överensstämmelse med maskindirektivet fortsätter att tillhandahållas på marknaden.

Av samma bestämmelse följer att kapitel VI i maskinförordningen ska tillämpas i tillämpliga delar även på sådana produkter, inklusive produkter för vilka ett förfarande enligt artikel 11 i maskindirektivet redan har inletts. Enligt artikel 52.2 ska EG-typintyg och beslut om godkännande som har utfärdats enligt maskindirektivet förbli giltiga tills de löper ut.

Artikel 52 reglerar däremot inte några bestämmelser om till exempel tillverkarnas fortsatta ansvar för att tillhandahålla dokumentation eller vad som händer med de förbud och förelägganden som har meddelats av marknadskontrollmyndigheterna. Arbetsmiljöverket bedömer därför att det finns ett utrymme för nationella bestämmelser i de här frågorna.

Marknadskontrollförordningen[4] innehåller gemensamma unionsrättsliga regler om marknadskontroll. I marknadskontrollförordningens bilaga I punkt 19 anges maskindirektivet. Direktivet omfattas därför av förordningens tillämpningsområde i enlighet med artikel 2.1 i marknadskontrollförordningen. Bilagan har inte ändrats i den delen med anledning av maskinförordningen. Arbetsmiljöverket bedömer därför att EU anser att det fortfarande ska bedrivas marknadskontroll för maskiner som omfattas av maskindirektivet. Det talar också för ett behov av

[4] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

övergångsbestämmelser. Eftersom inte maskinförordningen reglerar det så är det upp till medlemsstaterna att säkerställa att EU-rätten får effekt.

De föreslagna övergångsbestämmelserna i föreskriftsföreslaget syftar till att säkerställa fortsatt tillämpning av de bestämmelser i AFS 2023:4 som behövs för produkter som omfattas av det äldre regelverket även efter upphävandet. Övergångsbestämmelserna innebär inte att nya nationella produktkrav införs eller att det äldre regelverket tillämpas på produkter som omfattas av maskinförordningen.

Förslaget bedöms därför vara förenligt med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och går inte utöver vad som är nödvändigt för att hantera övergången mellan det äldre och det nya regelverket.

## 6. Vilka som berörs av regleringen

### 6.1 Berörda arbetstagare, uppdelat på män och kvinnor

Förslaget innebär inte några nya krav på arbetstagare. Ansvarssubjekten i AFS 2023:4 är tillverkare, tillverkarens representant och distributörer. Upphävandet och övergångsbestämmelserna syftar till att säkerställa att det även från den 20 januari 2027 är tydligt vilka äldre bestämmelser som ska tillämpas på produkter som omfattas av det äldre regelverket. Förslaget bedöms därför inte medföra olika konsekvenser för kvinnor och män.

### 6.2 Antal företag som berörs

Förslaget berör främst företag som har tillverkat, släppt ut på marknaden, tillhandahållit eller tagit i drift produkter som omfattas av AFS 2023:4 före den 20 januari 2027. Det gäller bland annat tillverkare, tillverkares representanter och distributörer.

Det är svårt att ange ett exakt antal berörda företag eftersom AFS 2023:4 omfattar ett stort antal produktkategorier och företag inom många olika branscher. Förslagets direkta konsekvenser är dessutom begränsade till upphävandet och den fortsatta tillämpningen av vissa äldre bestämmelser.

Jämfört med när AFS 2023:4 gällde fullt ut bedöms inga nya företag komma att beröras.

### 6.3 Andra som berörs

Anmälda organ berörs genom att vissa skyldigheter som är knutna till äldre intyg, godkännanden och dokumentation behöver fortsätta att gälla efter upphävandet.

Arbetsmiljöverket berörs genom handläggning och marknadskontroll av produkter som omfattas av det äldre regelverket samt genom hantering av beslut och pågående ärenden.

Förvaltningsdomstolar kan beröras av mål där AFS 2023:4 fortfarande ska tillämpas enligt övergångsbestämmelserna.

## 7. Beskrivning av förslaget och dess konsekvenser

### 7.1 Upphävandet och övergångsbestämmelsernas omfattning

Förslaget innebär att AFS 2023:4 upphävs från och med den 20 januari 2027. Från denna tidpunkt ska maskinförordningen tillämpas fullt ut på produkter som omfattas av den förordningen. För produkter som omfattas av AFS 2023:4 ska bestämmelser i de föreskrifterna fortsätta tillämpas enligt övergångsbestämmelser.

Övergångsbestämmelserna har flera funktioner. De ska för det första säkerställa att relevanta bestämmelser i AFS 2023:4 även efter upphävandet kan användas för att bedöma om en produkt uppfyllde de krav som gällde när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift. Detta är bland annat nödvändigt vid marknadskontroll av produkter som omfattas av det äldre regelverket.

För det andra ska vissa skyldigheter som enligt AFS 2023:4 gäller under en viss tid fortsätta att gälla under återstående tid. Det gäller bland annat skyldigheter att bevara och på begäran tillhandahålla dokumentation.

För det tredje ska övergångsbestämmelserna säkerställa rättslig kontinuitet för bland annat redan meddelade beslut, pågående ärenden och mål som har anknytning till AFS 2023:4.

Genom övergångsbestämmelserna undviks att AFS 2023:4 fortsätter att gälla som ett parallellt regelverk till maskinförordningen. Förslaget innebär inte att nya krav införs för produkter som omfattas av det äldre regelverket. Kostnader och andra konsekvenser som följer direkt av maskinförordningens krav på produkter som omfattas av det nya regelverket är inte en konsekvens av detta föreskriftsförslag.

### 7.2 Produkter som omfattas av det äldre regelverket

Enligt artikel 52.1 i maskinförordningen får medlemsstaterna inte förhindra att produkter som före den 20 januari 2027 har släppts ut på marknaden i överensstämmelse med maskindirektivet fortsätter att tillhandahållas på marknaden. För sådana produkter behöver det även efter upphävandet vara möjligt att bedöma om de uppfyllde de krav som gällde när de släpptes ut på marknaden. De bestämmelser i AFS 2023:4 som anges i upphävandeföreskrifterna ska därför fortsatt kunna användas som bedömningsnorm för denna prövning.

För distributörer innebär det fortsatta tillhandahållandet att skyldigheterna enligt 18 § AFS 2023:4 fortsatt behöver kunna tillämpas på maskiner som omfattas av AFS 2023:4. Distributörer ska därmed även efter den 19 januari 2027 säkerställa att de handlingar, den märkning och den bruksanvisning som anges i AFS 2023:4 finns när maskinen tillhandahålls.

AFS 2023:4 omfattar även maskiner som tas i drift. Det kan exempelvis vara fråga om platsbyggda produktionslinjer som har tagits i drift utan att först ha släppts ut på marknaden. För maskiner som tagits i drift från och med 1 januari 2025 till och med 19 januari 2027 ska AFS 2023:4 kunna tillämpas.

Det är därmed det datum den släpptes ut på marknaden eller togs i drift och inte produktens tillverkningsdatum som avgör vilket regelverk som ska användas vid bedömningen. En produkt som omfattas av AFS 2023:4 ska inte behöva genomgå en ny bedömning av överensstämmelse, märkas om eller byggas om enbart på grund av övergången till maskinförordningen. För produkter som har släppts ut på marknaden före den 20 januari 2027 följer möjligheten till fortsatt tillhandahållande direkt av artikel 52.1 i maskinförordningen.

### 7.3 Kvarstående skyldigheter, dokumentation och äldre intyg

AFS 2023:4 innehåller flera skyldigheter att bevara och tillhandahålla dokumentation under en viss tid. Dessa tidsfrister kan fortsätta att löpa efter den 19 januari 2027 och behöver därför omfattas av övergångsbestämmelserna.

Enligt AFS 2023:4 bilaga 2, del 2, ska originalet till EG-försäkran om överensstämmelse respektive försäkran för inbyggnad bevaras i minst tio år efter den sista tillverkningsdagen. AFS 2023:4 bilaga 7 innehåller krav på att den tekniska tillverkningsdokumentationen ska hållas tillgänglig för behöriga myndigheter i minst tio år efter den sista tillverkningsdagen eller, vid serietillverkning, efter den senaste producerade enheten.

Det finns även längre eller särskilda bevarandekrav för dokumentation som hör samman med vissa förfaranden för bedömning av överensstämmelse. Enligt AFS 2023:4 bilaga 9 ska tillverkaren och det anmälda organet bland annat bevara EG-typkontrollintyget, den tekniska tillverkningsdokumentationen och andra relevanta handlingar under 15 år från utfärdandet av intyget. AFS 2023:4 bilaga 10 innehåller ett tioårigt krav för tillverkaren eller dennes representant att kunna uppvisa viss dokumentation och vissa beslut och rapporter från det anmälda organet, räknat från den senaste tillverkningsdagen.

Enligt artikel 52.2 i maskinförordningen ska EG-typintyg och beslut om godkännande som har utfärdats enligt artikel 12 i maskindirektivet förbli giltiga tills de löper ut. Giltigheten följer således direkt av maskinförordningen och behöver inte skapas genom Arbetsmiljöverkets övergångsbestämmelser.
AFS 2023:4 innehåller samtidigt skyldigheter för anmälda organ som är knutna till dessa äldre intyg och godkännanden. Bilagorna 9–11 innehåller bland annat bestämmelser om bevarande av handlingar, uppföljning av intyg och åtgärder beträffande intyg eller godkännanden.

Övergångsbestämmelserna ska säkerställa att sådana redan gällande skyldigheter kan fullföljas under återstående tid även efter att AFS 2023:4 har upphävts. De äldre förfarandena ska däremot inte användas för produkter som från den 20 januari 2027 omfattas av maskinförordningens regler om bedömning av överensstämmelse.

För berörda företag innebär detta att befintlig dokumentation och befintliga rutiner behöver behållas under den tid som redan följer av det äldre regelverket. För de anmälda organen innebär förslaget på motsvarande sätt att vissa befintliga skyldigheter avseende äldre intyg och handlingar kvarstår under en övergångsperiod. Det är inte fråga om nya skyldigheter till följd av upphävandet.

### 7.4 Beslut, pågående ärenden och mål

Ett föreläggande eller förbud som har meddelats med stöd av AFS 2023:4 kan fortfarande ha rättsverkningar när föreskrifterna upphävs. Förslaget innebär därför att förelägganden och förbud som har meddelats med stöd av AFS 2023:4 ska fortsätta att gälla efter upphävandet.

Även pågående ärenden hos Arbetsmiljöverket behöver kunna hanteras från den 20 januari 2027 när de avser produkter som omfattas av det äldre regelverket. De materiella kraven i AFS 2023:4 ska då kunna användas i den utsträckning som följer av övergångsbestämmelserna för att bedöma om produkten uppfyllde de krav som gällde när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift.

AFS 2023:4 innehåller bestämmelser om sanktionsavgift för vissa överträdelser av 6 §. För överträdelser som har ägt rum före den 20 januari 2027 ska upphävandet inte i sig medföra att möjligheten att besluta om sanktionsavgift faller bort. Övergångsbestämmelserna ska därför även omfatta sådana överträdelser och pågående ärenden om sanktionsavgift.

För mål som är anhängiga i domstol när föreskrifterna upphävs ska övergångsbestämmelserna säkerställa att upphävandet inte i sig förändrar den materiella bedömningen av förhållanden som hänför sig till det äldre regelverket.

Övergångsbestämmelserna minskar därmed risken för att redan meddelade beslut eller pågående ärenden och mål påverkas enbart av att AFS 2023:4 upphävs.

### 7.5 Marknadskontroll

Marknadskontroll av produkter som omfattas av AFS 2023:4 kommer att behöva kunna bedrivas även från den 20 januari 2027. Enligt artikel 52.1 i maskinförordningen ska kapitel VI i maskinförordningen tillämpas i tillämpliga delar även på produkter som har släppts ut på marknaden i överensstämmelse med maskindirektivet före 20 januari 2027. Detta gäller även produkter för vilka ett förfarande enligt artikel 11 i maskindirektivet redan har inletts.

Övergångsbestämmelsernas syfte är därför inte att ersätta de regler om marknadskontroll som följer av maskinförordningen och marknadskontrollförordningen. De ska i stället säkerställa att Arbetsmiljöverket även efter upphävandet kan använda de äldre materiella bestämmelser som behövs för att bedöma om en produkt uppfyllde de krav som gällde när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift.

För marknadskontrollen innebär förslaget att Arbetsmiljöverket under en övergångsperiod behöver kunna skilja mellan produkter som omfattas av AFS

2023:4 och produkter som omfattas av maskinförordningen. Övergångsbestämmelserna tydliggör vilka äldre regler som fortfarande kan användas. Därmed minskar risken för olika bedömningar eller oklarheter om vilken materiell reglering som ska ligga till grund för marknadskontroll.

### 7.6 Särskilt om sanktionsavgift

Arbetsmiljöverket kommer vid tillämpningen av AFS 2023:4 även tillämpa föreskrifternas bestämmelser om sanktionsavgifter. I Ds 2026:16 *Anpassningar av svensk rätt till EU:s maskinförordning* föreslås sanktionsavgifter som kan medföra lägre sanktionsavgift för vissa överträdelser jämfört med nivåerna i AFS 2023:4 vilket väcker frågan om principen om lindrigare straff ska tillämpas, jämför 5 § andra stycket lagen (1964:163) om införande av brottsbalken.

Arbetsmiljöverket bedömer att förslagen i departementspromemorian inte hindrar införandet av den reglering av övergångsbestämmelser som föreslås. Vi kommer att fortsätta titta på den här frågan eftersom Ds 2026:16 är en del av ett pågående lagstiftningsärende där lagtexten inte är beslutad i skrivande stund.

### 7.7 Konsekvenser av förslaget

Förslaget innebär att AFS 2023:4 upphävs samtidigt som nödvändiga delar av AFS 2023:4 fortsatt kan tillämpas på produkter och rättsförhållanden som hänför sig till tiden före den 20 januari 2027. Därigenom undviks både att AFS 2023:4 ligger kvar som ett parallellt regelverk till maskinförordningen och att rättsliga luckor uppkommer för äldre produkter.

För företagen innebär övergångsbestämmelserna främst att vissa redan befintliga skyldigheter behöver fullföljas även efter upphävandet. För tillverkare och deras representanter gäller detta framför allt skyldigheter avseende dokumentation. Distributörer kan behöva fortsätta uppfylla de krav som gäller när produkter som omfattas av det äldre regelverket tillhandahålls på marknaden. Anmälda organ kan på motsvarande sätt behöva fortsätta hantera äldre intyg och dokumentation. För Arbetsmiljöverket och domstolarna innebär regleringen att äldre bestämmelser under en övergångsperiod kan behöva tillämpas på produkter, beslut, ärenden och mål som omfattas av det äldre regelverket.

Förslaget innebär inte några nya materiella produktkrav och medför inte att produkter som omfattas av det äldre regelverket behöver byggas om, märkas om eller genomgå en ny bedömning av överensstämmelse enbart på grund av att AFS 2023:4 upphävs. De kostnader och förändringar som följer direkt av maskinförordningens krav på produkter som omfattas av det nya regelverket är inte konsekvenser av detta föreskriftsförslag.

För staten innebär förslaget främst viss tidsåtgång för Arbetsmiljöverket för information, anpassning av handläggningen och hantering av produkter som omfattas av det äldre regelverket. Förvaltningsdomstolar kan i mål som rör det äldre regelverket behöva tillämpa äldre bestämmelser även efter upphävandet. Förslaget bedöms inte medföra några förändrade intäkter eller några kostnader av betydelse för staten.

## 8. Jämförelse av de övervägda regleringsalternativen

Vid utformningen av övergångsbestämmelserna har Arbetsmiljöverket övervägt tre alternativ,

- att upphäva AFS 2023:4 utan övergångsbestämmelser,
- att generellt låta AFS 2023:4 fortsätta att tillämpas på produkter som omfattas av dessa föreskrifter, eller
- att exakt ange vilka bestämmelser i AFS 2023:4 som fortsatt ska tillämpas efter upphävandet.

Alternativet att upphäva utan övergångsbestämmelser skulle innebära den enklaste regleringen. Alternativet skulle dock skapa oklarhet om vilka äldre bestämmelser som kan tillämpas vid marknadskontroll av produkter som omfattas av AFS 2023:4 och om hur kvarstående skyldigheter, äldre intyg, beslut och pågående ärenden ska hanteras. Alternativet innebär därför risk för rättsliga luckor, fler tolkningsfrågor och högre handläggningskostnader.

Alternativet att generellt låta AFS 2023:4 fortsätta att tillämpas skulle förtydliga under vilka omständigheter som AFS 2023:4 fortsatt ska tillämpas. En sådan lösning gör det möjligt att skilja mellan bestämmelser som behövs för att bedöma om en äldre produkt uppfyllde de krav som gällde när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift, skyldigheter som fortfarande löper från den 20 januari 2027 och bestämmelser som behövs för exempelvis äldre intyg, beslut och pågående ärenden. Nackdelen med alternativet är att det kan ge intryck av att krav i AFS 2023:4 gäller parallellt med maskinförordningen. För ekonomiska aktörer kan en generell hänvisning göra det svårt att skilja mellan de upphävda föreskrifterna, kvarstående skyldighet och ny direkt tillämplig EU-rätt.

Alternativet att exakt ange vilka bestämmelser i AFS 2023:4 som fortsatt ska tillämpas skulle göra det möjligt att på detaljnivå reglera vilka bestämmelser som behövs för att bedöma om en äldre produkt uppfyllde de krav som gällde när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift. Nackdelen är risken för ofullständighet. AFS 2023:4 är ett sammanhängande regelverk där paragrafer och bilagor bygger på varandra. En alltför snäv uppräkning kan leda till att definitioner, tillämpningsbestämmelser, hänvisningar eller nödvändiga delar av ett bedömningsförfarande saknas.

Sammantaget bedöms en generell fortsatt tillämpning av AFS 2023:4 vara det mest lämpliga alternativet. Vi anser att det ger bäst balans mellan rättslig kontinuitet, tydlighet och behovet av att tydligt avgränsa AFS 2023:4 regelverket från maskinförordningen. Detta regleringsalternativ blir enkelt att tillämpa för de berörda ekonomiska aktörerna, Arbetsmiljöverket och eventuella domstolsavgöranden.

## 9. Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen

I den mån kommuner och regioner påverkas sker det i deras egenskap som tillverkare eller distributör. Reglerna påverkar alltså inte kommuner och regioner på annat sätt än andra ekonomiska aktörer. Förslaget bedöms därför inte påverka den kommunala självstyrelsen.

## 10. Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag

Företag som berörs av upphävandet och övergångsbestämmelserna behöver sätta sig in i vilka regler som gäller från den 20 januari 2027 och avgöra om de produkter som företaget hanterar omfattas av AFS 2023:4 eller av maskinförordningen. Som en schablonmässig uppskattning bedöms ett berört företag i genomsnitt behöva lägga cirka en timme vid ett tillfälle på att sätta sig in i upphävandet och övergångsbestämmelserna. Tidsåtgången kan variera beroende på företagets verksamhet och vilka produkter det hanterar. Övergångsbestämmelserna innebär inte i sig något krav på att ta fram ny dokumentation.

Att företag under en övergångsperiod kan behöva hantera både AFS 2023:4 och maskinförordningen följer i huvudsak av övergången mellan EU-regelverken och är inte en konsekvens av Arbetsmiljöverkets föreskriftsförslag.

Övergångsbestämmelserna innebär även att vissa skyldigheter enligt AFS 2023:4 fortsätter att gälla efter upphävandet. Det gäller bland annat skyldigheter att under en viss tid bevara och på begäran tillhandahålla dokumentation. Dessa skyldigheter gäller redan enligt AFS 2023:4 och övergångsbestämmelserna innebär inte att kraven utökas eller att nya administrativa skyldigheter införs. Företagen behöver däremot fortsätta att upprätthålla befintliga rutiner under den återstående tid som skyldigheterna gäller.

Motsvarande gäller andra befintliga administrativa skyldigheter som genom övergångsbestämmelserna fortsätter att gälla efter upphävandet. Förslaget bedöms därför inte medföra några nya administrativa kostnader av betydelse för företagen utöver den begränsade engångstidsåtgången för att sätta sig in i regleringen.
Det är inte möjligt att med tillräcklig säkerhet beräkna den sammanlagda kostnaden för samtliga berörda företag, eftersom antalet företag som faktiskt kommer att behöva bedöma äldre produkter från den 20 januari 2027 inte kan fastställas.

Kostnader som följer av de nya kraven i maskinförordningen är inte en konsekvens av detta föreskriftsförslag och ingår därför inte i bedömningen.

## 11. Vilka andra kostnader och förändringar är aktuella för företagen

Förslaget innebär inte krav på att produkter som omfattas av AFS 2023:4 ska byggas om, provas på nytt, genomgå en ny bedömning av överensstämmelse eller märkas om enbart på grund av att AFS 2023:4 upphävs. Produkter som har släppts ut på

marknaden i överensstämmelse med maskindirektivet före den 20 januari 2027 får enligt artikel 52.1 i maskinförordningen fortsätta att tillhandahållas på marknaden.

De övergångsbestämmelser som innebär fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser i AFS 2023:4 avser skyldigheter eller rättsverkningar som redan följer av AFS 2023:4. Förslaget bedöms därför inte medföra några nya kostnader av betydelse för företagen utöver den tidsåtgång och de administrativa konsekvenser som behandlas i avsnitt 10.

Kostnader och förändringar som följer av att företag från den 20 januari 2027 ska uppfylla maskinförordningens krav för produkter som omfattas av det nya regelverket är en följd av maskinförordningen och inte av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om upphävande av AFS 2023:4.

## 12. Påverkan på företagen

### 12.1 Påverkan av konkurrensförhållanden

Förslaget bedöms inte påverka företagens konkurrensförhållanden. Upphävandet av AFS 2023:4 gäller samtliga berörda företag från samma tidpunkt och övergångsbestämmelserna innebär fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser i det äldre regelverket för företag i motsvarande situation.

Förslaget bedöms inte begränsa antalet företag på marknaden, försvåra etablering eller på annat sätt förändra företagens konkurrensförutsättningar. Tydliga övergångsbestämmelser bidrar i stället till en enhetlig tillämpning av reglerna.

### 12.2 Annan påverkan

Utöver den tidsåtgång, de administrativa kostnader och de andra konsekvenser som beskrivs i avsnitten 10 och 11 bedöms förslaget inte medföra någon annan påverkan av betydelse för företagen.

Tydliga övergångsbestämmelser innebär samtidigt en fördel för företagen genom att det blir tydligare vilka regler som gäller för produkter som omfattas av det äldre regelverket.

## 13. Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Förslaget medför inte några nya skyldigheter för små företag. De skyldigheter enligt AFS 2023:4 som genom övergångsbestämmelserna fortsätter att gälla är skyldigheter som företagen redan omfattas av.

För att underlätta särskilt för mindre företag ska övergångsbestämmelserna utformas så tydligt och enkelt som möjligt, så att det framgår vilka äldre bestämmelser som fortfarande ska tillämpas och på vilka produkter. Regleringen kommer att kompletteras med information på Arbetsmiljöverkets webbplats och andra lämpliga informationsinsatser.

Förslaget innehåller inga särskilda nationella undantag. Hänsyn till små företag tas i stället genom tydlig reglering och information om övergången.

## 14. Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och effekter

För att begränsa kostnader och andra effekter för företagen ska övergångsbestämmelserna ange vilka skyldigheter i AFS 2023:4 som fortsatt ska gälla efter upphävandet. Föreskrifterna ska vara tydliga när det gäller vilka situationer som omfattas och ska inte innebära några nya krav. Tydliga övergångsbestämmelser minskar företagens behov av att själva utreda under vilka omständigheter eller situationer som AFS 2023:4 ska tillämpas.

För att ytterliga begränsa kostnader kommer information om föreskrifterna som upphäver AFS 2023:4 att ges i ett webinar samt på av.se inför ikraftträdandet av maskinförordningen.

## 15. Särskilda hänsyn beträffande tidpunkten för ikraftträdande

Föreskrifterna föreslås träda i kraft från och med den 20 januari 2027, då maskindirektivet upphör att gälla och maskinförordningen börjar tillämpas fullt ut. Tidpunkten är därför styrd av övergången mellan maskindirektivet och maskinförordningen.

Ett tidigare ikraftträdande skulle innebära att AFS 2023:4 upphävs innan maskindirektivet upphör att gälla, medan ett senare ikraftträdande skulle innebära att nationella bestämmelser som genomför maskindirektivet finns kvar samtidigt som maskinförordningen tillämpas fullt ut. Någon annan tidpunkt bedöms därför inte vara lämplig.

## 16. Behov av speciella informationsinsatser

Det finns behov av särskilda informationsinsatser med anledning av övergången till maskinförordningen och upphävandet av AFS 2023:4. Informationen behöver tydliggöra vilka regler som gäller för produkter som släpps ut på marknaden eller tas i drift från och med den 20 januari 2027 samt vilka äldre bestämmelser som fortsatt ska tillämpas på produkter som omfattas av det äldre regelverket.

Informationen bör särskilt riktas till berörda företag, anmälda organ och andra aktörer som behöver hantera äldre produkter, dokumentation eller intyg från och med den 20 januari 2027. Det behöver även tydligt framgå vilka skyldigheter som följer av maskinförordningen och vilka som följer av övergångsbestämmelserna till upphävandet av AFS 2023:4.

Informationen kommer lämnas på Arbetsmiljöverkets webbplats och genom riktad information till berörda branschorganisationer, arbetsmarknadens parter och anmälda organ.

## 17. En beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Konsekvenserna av föreskrifterna kan utvärderas efter att regleringen har tillämpats under en tid. Uppföljningen bör särskilt avse om övergångsbestämmelserna har gett tillräcklig tydlighet om vilka äldre bestämmelser som ska tillämpas på produkter som omfattas av det äldre regelverket.

Utvärderingen kan göras utifrån erfarenheter från Arbetsmiljöverkets marknadskontroll och övriga ärendehantering, inkomna frågor, eventuella domstolsavgöranden samt synpunkter från berörda aktörer. En första samlad utvärdering bedöms lämpligen kunna göras cirka två år efter ikraftträdandet.

## 18. Hur samråd genomförs

Information om upphävandeföreskrifterna har getts på samråd med arbetsmarknadens parter den 12 maj 2026.

Föreskriftsförslaget och konsekvensutredningen kommer även att remitteras till berörda organisationer, myndigheter och andra aktörer. Synpunkter som lämnas vid samrådet och under remissen kommer att beaktas i det fortsatta föreskriftsarbetet.

## 19. Beröringspunkter med andra författningar

Förslaget har beröringspunkter med maskinförordningen. Särskilt artiklarna 51, 52 och 54 har betydelse för upphävandet av AFS 2023:4 och för utformningen av övergångsbestämmelserna.

Förslaget har även beröringspunkter med maskindirektivet, som AFS 2023:4 genomför. Direktivet upphör att gälla från den 20 januari 2027 men är fortsatt relevant vid bedömningen av produkter som omfattas av det äldre regelverket.

Marknadskontrollförordningen har också beröringspunkter med förslaget genom regleringen av marknadskontroll av produkter som omfattas av det äldre regelverket.

I Ds 2026:16 *Anpassningar av svensk rätt till EU:s maskinförordning* förslås ändringar i arbetsmiljölagen (1977:1160), inklusive vissa övergångsbestämmelser. Av de övergångsbestämmelserna, punkt 2, framgår det att föreläggande och förbud som, inom tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv

2006/42/EG, har meddelats före ikraftträdandet av lagändringen ska fortsätta att gälla. Arbetsmiljöverket är medveten om att förslaget till föreskrifter som upphäver AFS 2023:4 reglerar samma situation. Arbetsmiljöverket samarbetar med regeringskansliet för att undvika dubbelreglering.

## 20. Kontaktperson på Arbetsmiljöverket

Stefan Nygård, stefan.nygard@av.se
Eddy Aleite, eddy.aleite@av.se

Frågor kan även besvaras av vår svarstjänst på telefon 010-730 90 00.